

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

ตัวอย่างอักษรขอมและอักษรวิธในต้นฉบับมหาชาติกัณฑ์ชูชก

ฉบับหอสมุดแห่งชาติชลบุรี

การปริวรรตอักษรขอมในต้นฉบับมหาชาติ กัณฑ์ชูชก

ต้นฉบับมหาชาติกัณฑ์ชูชก ที่เก็บไว้ ณ หอสมุดแห่งชาติชลบุรีนั้น ได้รวบรวมมาจาก วัดต่าง ๆ ในเขตจังหวัดชลบุรีและจังหวัดใกล้เคียง มีทั้งสิ้น ๑๐ สำนวน สำนวนโวหารไม่ซ้ำกัน มีผู้ประพันธ์ (พระผู้เทศน์) หลายท่าน เนื่องจากมีการคัดลอกต่อ ๆ กันมาหลายยุคสมัย ทำให้ไม่สามารถระบุได้แน่ชัดว่าคัดลอกมาจากต้นฉบับเดียวกันหรือไม่ ต้นฉบับลายมือของมหาชาติ กัณฑ์ชูชก จึงมีลักษณะตัวอักษรขอมและอักษรวิธีที่แตกต่างกันไป

๑. การปริวรรตต้นฉบับ ต้นฉบับโบราณเรื่องมหาชาติกัณฑ์ชูชก ฉบับหอสมุดแห่งชาติชลบุรี ทั้ง ๑๐ สำนวน ที่นำมาเป็นข้อมูลในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นต้นฉบับลายมือ บันทึกด้วยตัวอักษรขอมภาษาไทย แยกเป็น ๒ ส่วน คือ ส่วนที่เป็นพระคาถาบาลี และส่วนที่เป็นเนื้อเรื่อง ดังนี้

๑.๑ การปริวรรตคาถาบาลี คาถาบาลีในกัณฑ์ชูชกมี ๗๙ พระคาถา แต่งด้วย ปุริยาวัตชนันท์ กวีใช้คาถาในตอนนำเรื่อง (คาถาบาลียาว) และใช้แทรกอยู่ตลอดทั้งเรื่อง ในการปริวรรตคาถาบาลี มีเกณฑ์ดังนี้

๑.๑.๑ คาถาบาลียาว

๑.๑.๑.๑ คาถาบาลียาวที่ใช้นำเรื่องมหาชาติกัณฑ์ชูชกที่ปรากฏในต้นฉบับ อักษรขอมมีลักษณะการสะกดที่ไม่สม่ำเสมอ ถูกบ้าง เขียนไปบ้าง ผู้วิจัยจึงปริวรรตโดยเทียบจากพระคาถาในมหาเวสสันดรชาดกฉบับกระทรวงศึกษาธิการเป็นหลัก

๑.๑.๑.๒ คาถาบาลียาวที่กวีท้องถิ่นแต่งเพิ่มเติมเข้าไป พบในกัณฑ์ชูชก จำนวนที่ ๗ (หมายเลขลำดับที่ รย.บ ๖๗๖/๕) เพียงสำนวนเดียว ผู้ปริวรรตจะปริวรรตไปตามต้นฉบับลายมือ โดยไม่แก้ไขแต่อย่างใด เนื่องจากคาถาบาลีอยู่ในลักษณะการประพันธ์ที่บังคับฉันทลักษณ์ ถ้ามีการแก้ไขคำศัพท์บางคำให้ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์บาลี อาจเกิดการเพี้ยนเสียงหรือทำให้คาถานั้น ๆ ไม่ถูกต้องตามฉันทลักษณ์ได้ โดยจะพิมพ์ตัวอักษรเอนไว้เพื่อเป็นที่สังเกต

๑.๑.๒ คาถาบาลีที่แทรกอยู่ในเรื่อง

๑.๑.๒.๑ คาถาบาลีที่แทรกอยู่ในเรื่อง จะตรวจสอบให้ตรงกับคาถาบาลีในมหาเวสสันดรชาดกฉบับกระทรวงศึกษาธิการ

๑.๑.๒.๒ คาถาบาลีที่กวีท้องถิ่นแต่งเพิ่มขึ้น โดยไม่ปรากฏในมหาเวสสันดรชาดกฉบับกระทรวงศึกษาธิการ จะแก้ไขให้ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์บาลี

๑.๑.๒.๓ คาถาบาลีที่กวีแต่งเพิ่มขึ้น โดยที่ไม่สามารถสันนิษฐานได้ว่ามา

จากคำภาษาบาลีคำใด และไม่ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์บาลี จะปริวรรตไปตามต้นฉบับลายมือ และอธิบายเพิ่มเติมไว้ที่เชิงอรรถ

๑.๒ การปริวรรตอักษรขอมที่เป็นเนื้อเรื่อง เนื่องจากต้นฉบับลายมือถูก

คัดลอกมาหลายยุคสมัยและแพร่กระจายในหลายท้องถิ่น ตัวอักษรขอมและอักษรวิธีที่ปรากฏ จึงแตกต่างกันไป กวีท้องถิ่นนิยมบันทึกตามเสียงพูด คำต่าง ๆ ในต้นฉบับส่วนใหญ่จึงเป็น ภาษาปาก ไม่ตรงกับการสะกดของคำปัจจุบัน ไม่นิยมการเขียนวรรณยุกต์ และตัวสะกดการันต์ ไม่เหมือนกับพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕ ในการปริวรรตอักษรขอมภาษาไทย มาเป็นภาษาไทยปัจจุบัน จึงได้มีเกณฑ์ในการปริวรรตดังนี้

๑.๒.๑ ทุกคำจะเขียนสะกดการันต์ให้ตรงตามอักษรวิธีปัจจุบัน

๑.๒.๒ คำใดเป็นภาษาถิ่น ภาษาปาก และคำโบราณ จะรักษาคำเดิมไว้และ ทำเชิงอรรถอธิบายความไว้

๑.๒.๓ บางคำที่อ่านแล้วไม่เข้าใจความ จะปริวรรตไปตามต้นฉบับลายมือ และทำเชิงอรรถสันนิษฐานไว้เป็นที่สังเกต

๑.๒.๔ คำใดที่ต้องการอธิบายความเพิ่มเติมไปจากต้นฉบับลายมือ จะทำ เชิงอรรถอธิบายความไว้

๑.๒.๕ วรรณยุกต์ในต้นฉบับลายมือมีความไม่สม่ำเสมอ จึงปริวรรตไปตาม เสียงวรรณยุกต์คำไทยปัจจุบัน เพื่อให้อ่านเข้าใจมากขึ้น

๑.๒.๖ คำบางคำเขียนไม่สมบูรณ์ เนื่องจากผู้เขียนคัดลอกมาตกหล่นหรือ หลงลืม จนทำให้คำ ๆ นั้นขาดความหมาย ผู้ปริวรรตจะเพิ่มเติมคำที่ขาดให้มีความหมายสมบูรณ์ โดยใส่ไว้ในเครื่องหมายวงเล็บ ()

๑.๒.๗ หากเนื้อเรื่องบางส่วนในต้นฉบับลายมือสูญหายหรือขาดหายไป ผู้ปริวรรตจะใส่จุดไข่ปลาและเขียนว่าขาดหาย (...ขาดหาย...) กำกับไว้

๑.๒.๘ บางตอนหรือบางคำในต้นฉบับลายมือที่เลือนลงจนอ่านไม่ได้ ผู้ปริวรรตจะใส่จุดไข่ปลาและเขียนว่าชำรุด (...ชำรุด...) กำกับไว้

๒. วิธีการปริวรรตอักษรขอม

ต้นฉบับโบราณเรื่องมหาชาติกัณฑ์ชูชก ฉบับหอสมุดแห่งชาติชลบุรี บันทึกด้วยอักษร ขอมภาษาไทย อักษรวิธีมีทั้งที่ใกล้เคียงและแตกต่างไปจากคำปัจจุบัน โดยเฉพาะการเขียน วรรณยุกต์และตัวสะกดการันต์นั้น มักไม่ตรงกับอักษรวิธีปัจจุบัน ซึ่งในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ปริวรรตต้นฉบับโบราณอักษรขอมมาเป็นภาษาไทยปัจจุบัน ดังนี้

๒.๓ หากต้นฉบับอักษรขอมมีภาษาถิ่น คำโบราณ และภาษาปาก ผู้วิจัยมีความประสงค์จะรักษารูปศัพท์เดิมซึ่งเป็นคำโบราณหรือคำศัพท์ท้องถิ่นไว้ จึงปริวรรตตามตัวอักษรเดิม เช่น

ក្រង	ปริวรรตมาเป็น	กรง (ตรง)
ក្រក្រ	ปริวรรตมาเป็น	กระกร้า (ตะกร้า)
ក្រកុល	ปริวรรตมาเป็น	กระกุล (ตระกุล)
ក្រឡ	ปริวรรตมาเป็น	กระวาด (ตราด)
ក្រឡប់	ปริวรรตมาเป็น	กระหยับ (ขยับ)
ស្រងើ	ปริวรรตมาเป็น	สังระเสน (สรรเสริญ)
ស្របក	ปริวรรตมาเป็น	สีปาก (ฝีปาก)

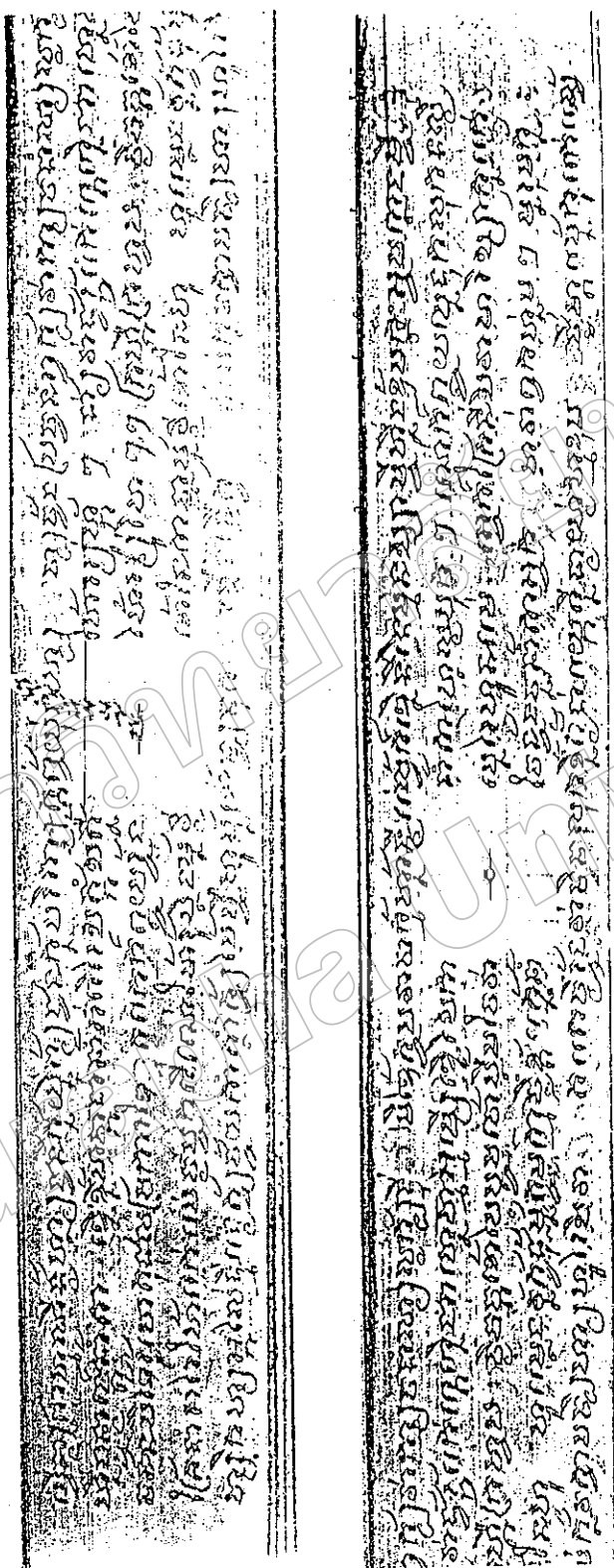
๒.๔ เครื่องหมายที่ใช้ประกอบการเขียน เช่น นิคหิต (◌) ฟันหนู (◌) ฝนทอง (◌) เมื่อปริวรรตแล้วจะไม่เขียนเครื่องหมายเหล่านี้กำกับไว้อีก โดยจะเขียนให้อยู่ในรูปคำปัจจุบัน เช่น

ក្រវាត	ปริวรรตมาเป็น	กำหนด
ស្រងើ	ปริวรรตมาเป็น	ซุนนุ
ស្រងើ	ปริวรรตมาเป็น	ซุชก
ស្រងើ	ปริวรรตมาเป็น	ฟ่อ

๒.๕ คำบางคำที่เขียนด้วยสระ ใ เมื่อปริวรรตจะเขียนสระให้ตรงกับรูปสระในปัจจุบัน เช่น

ក្រង	ปริวรรตมาเป็น	ใกล้
ក្រឡ	ปริวรรตมาเป็น	ใจร้าย

ตัวอย่างต้นฉบับใบลานอักษรขอม เรื่องมหาวงศ์สันตราชตก กัณฑ์ชูชกสำนวนที่ ๑๐
หมายเลขลำดับที่ รย.ป ๘๖๘/๑

ตัวอย่างอักษรขอมและการปริวรรต

- [illegible]

คำจารึก

คำอ่านปัจจุบัน

- ๑ เมื่อนางพราหมณ์ทั้งหลาย ชวนกันยिनร้าย
ชวนกันบริภาษดัดพ้อยุ่ยาบ
- ๒ จาบจ้วงประจวน รวากับว่ากายจะทำลาย
ลงกับที่ มิได้ตอบวากัมหนานิ่ง
- ๓ แล้วก็เดินที่โถมมนัสลามือหนึ่งอุ้มกระออม
พลาง มือหนึ่งนางเช็ดน้ำตา
- ๔ เดินขึ้นมาจากท่าน้ำรำพึงไร้อีกส่ออื่นให้
อยู่หัก ๆ ฝ่ายว่าผัวรักแก่เพศเกินชรา
- ๕ เห็นหม่อมเมียเดินโศกน้ำตาไหลลงปลูก ๆ
เผ่าก็พลอยเป็นทุกข์ทุกที
- ๖ ฉะนั้นมิไ้รู้เหตุผลประการใด
ตะแก็พลอยร้องให้อยู่โฮ ๆ ๆ
- ๗ กรหิ์ดกรหอบ จึงจะจืดเข้าไปปลอบ
เจ้าปลื้มใจว่า เป็นไรฤๅนแม่ เอกก็
- ๘ ใครนึ่ลืว่ามาริษยาคนแก่ ใครทำอะไร
ให้แก่แม่ จงบอกพี่เผ่าให้รู้
- ๙ ปลิงมันวิ่งเข้าในตา ปลามันวิ่งเข้าในหู
ฤๅแมลงวันตัวผู้มันตอมตาม จึงขัดแค้น
- ๑๐ น้ำใจน้องจนน้ำตาออก ฤๅว่าพวกหนุ่ม ๆ
มันรุมกันหยิกหยอกไล่ทิ่มแทง
- ๑๑ ด้วยถ้อยคำคำด้วยไม้มือ ฤๅมันเข้า
ช่วยจุดมูตมือถึงเนื้อตัว มันไม่กลัว
- ๑๒ ความฉิบหายฤๅไรลืว่า ตะแก็จึงร้องว่า
ฉิฉะ ลูกขึ้นตั้งท่าแยกตีนถ่าง
- ๑๓ ย่างสามขุม ถึงมาดแม่น้ญแก่แล้ว
- เมื่อนางพราหมณ์ทั้งหลายชวนกันยินร้าย
ชวนกันบริภาษ ดัดพ้อยู่ยาบ
- จาบจ้วงประจวน รวากับว่ากายจะทำลาย
ลงกับที่ มิได้ตอบวากัมหนานิ่ง
- แล้วก็เดินที่โถมมนัสลามือหนึ่งอุ้มกระออม
พลาง มือหนึ่งนางเช็ดน้ำตา
- เดินขึ้นมาจากท่าน้ำรำพึงไร้อีกส่ออื่นให้
อยู่หัก ๆ ฝ่ายว่าผัวรักแก่เพศเกินชรา
- เห็นหม่อมเมียเดินโศก น้ำตาไหลลงปลูก ๆ
เผ่าก็พลอยเป็นทุกข์ทุกที
- ฉะนั้น มิไ้รู้เหตุผลประการใด
ตะแก็พลอยร้องให้อยู่โฮ ๆ ๆ
- กระหิ์ดกระหอบ จึงจะจืดเข้าไปปลอบ
เจ้าปลื้มใจว่า เป็นไรหรือนะแม่ เอกก็
- ใครนึ่ลืว่า มาริษยาคนแก่ ใครทำอะไร
ให้แก่แม่ จงบอกพี่เผ่าให้รู้
- ปลิงมันวิ่งเข้าในตา ปลามันวิ่งเข้าในหู
หรือแมลงวันตัวผู้มันตอมตาม จึงขัดแค้น
- น้ำใจน้องจนน้ำตาออก หรือว่าพวกหนุ่ม ๆ
มันรุมกันหยิกหยอกไล่ทิ่มแทง
- ด้วยถ้อยคำคำด้วยไม้มือ หรือมันเข้า
ช่วยจุดมูตมือถึงเนื้อตัว มันไม่กลัว
- ความฉิบหายหรือไรลืว่า ตะแก็จึงร้องว่า
ชิชะ ลูกขึ้นตั้งท่าแยกตีนถ่าง
- ย่างสามขุม ถึงมาดแม่น้ญแก่แล้ว

[illegible][illegible]

๑. ...
๒. ...
๓. ...
๔. ...
๕. ...
๖. ...
๗. ...
๘. ...
๙. ...
๑๐. ...

๑. ...
๒. ...
๓. ...
๔. ...
๕. ...
๖. ...
๗. ...
๘. ...
๙. ...
๑๐. ...

ตัวอย่างอักษรขอมกัณฑ์พุทธก จำนวนที่ ๒ หมายเลขลำดับที่ ขบ.ป ๒๗๔/๕ ก

ตัวอย่างอักษรขอมกัณฑ์ชุก จำนวน ๕ หมายถึงเลขลำดับที่ ช.บ. ๔๖๗/๕

๑. ๒. ๓. ๔. ๕. ๖. ๗. ๘. ๙. ๑๐. ๑๑. ๑๒. ๑๓. ๑๔. ๑๕. ๑๖. ๑๗. ๑๘. ๑๙. ๒๐. ๒๑. ๒๒. ๒๓. ๒๔. ๒๕. ๒๖. ๒๗. ๒๘. ๒๙. ๓๐. ๓๑. ๓๒. ๓๓. ๓๔. ๓๕. ๓๖. ๓๗. ๓๘. ๓๙. ๔๐. ๔๑. ๔๒. ๔๓. ๔๔. ๔๕. ๔๖. ๔๗. ๔๘. ๔๙. ๕๐. ๕๑. ๕๒. ๕๓. ๕๔. ๕๕. ๕๖. ๕๗. ๕๘. ๕๙. ๖๐. ๖๑. ๖๒. ๖๓. ๖๔. ๖๕. ๖๖. ๖๗. ๖๘. ๖๙. ๗๐. ๗๑. ๗๒. ๗๓. ๗๔. ๗๕. ๗๖. ๗๗. ๗๘. ๗๙. ๘๐. ๘๑. ๘๒. ๘๓. ๘๔. ๘๕. ๘๖. ๘๗. ๘๘. ๘๙. ๙๐. ๙๑. ๙๒. ๙๓. ๙๔. ๙๕. ๙๖. ๙๗. ๙๘. ๙๙. ๑๐๐.

๑. ๒. ๓. ๔. ๕. ๖. ๗. ๘. ๙. ๑๐. ๑๑. ๑๒. ๑๓. ๑๔. ๑๕. ๑๖. ๑๗. ๑๘. ๑๙. ๒๐. ๒๑. ๒๒. ๒๓. ๒๔. ๒๕. ๒๖. ๒๗. ๒๘. ๒๙. ๓๐. ๓๑. ๓๒. ๓๓. ๓๔. ๓๕. ๓๖. ๓๗. ๓๘. ๓๙. ๔๐. ๔๑. ๔๒. ๔๓. ๔๔. ๔๕. ๔๖. ๔๗. ๔๘. ๔๙. ๕๐. ๕๑. ๕๒. ๕๓. ๕๔. ๕๕. ๕๖. ๕๗. ๕๘. ๕๙. ๖๐. ๖๑. ๖๒. ๖๓. ๖๔. ๖๕. ๖๖. ๖๗. ๖๘. ๖๙. ๗๐. ๗๑. ๗๒. ๗๓. ๗๔. ๗๕. ๗๖. ๗๗. ๗๘. ๗๙. ๘๐. ๘๑. ๘๒. ๘๓. ๘๔. ๘๕. ๘๖. ๘๗. ๘๘. ๘๙. ๙๐. ๙๑. ๙๒. ๙๓. ๙๔. ๙๕. ๙๖. ๙๗. ๙๘. ๙๙. ๑๐๐.

ตัวอย่างอักษรอมกัณฑ์ชุก สำนวนที่ ๒ หมายเลขลำดับที่ ช.บ. ๔๖๗/๕๐

๑. ๒. ๓. ๔. ๕. ๖. ๗. ๘. ๙. ๑๐. ๑๑. ๑๒. ๑๓. ๑๔. ๑๕. ๑๖. ๑๗. ๑๘. ๑๙. ๒๐. ๒๑. ๒๒. ๒๓. ๒๔. ๒๕. ๒๖. ๒๗. ๒๘. ๒๙. ๓๐. ๓๑. ๓๒. ๓๓. ๓๔. ๓๕. ๓๖. ๓๗. ๓๘. ๓๙. ๔๐. ๔๑. ๔๒. ๔๓. ๔๔. ๔๕. ๔๖. ๔๗. ๔๘. ๔๙. ๕๐. ๕๑. ๕๒. ๕๓. ๕๔. ๕๕. ๕๖. ๕๗. ๕๘. ๕๙. ๖๐. ๖๑. ๖๒. ๖๓. ๖๔. ๖๕. ๖๖. ๖๗. ๖๘. ๖๙. ๗๐. ๗๑. ๗๒. ๗๓. ๗๔. ๗๕. ๗๖. ๗๗. ๗๘. ๗๙. ๘๐. ๘๑. ๘๒. ๘๓. ๘๔. ๘๕. ๘๖. ๘๗. ๘๘. ๘๙. ๙๐. ๙๑. ๙๒. ๙๓. ๙๔. ๙๕. ๙๖. ๙๗. ๙๘. ๙๙. ๑๐๐.

ตัวอย่างอักษรขอมกัมพูชา จำนวนที่ ๑๐ หมายเลขลำดับที่ รย.บ ๘๖๘/๑